

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВОСУДДЯ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо розширення переліку предметів, які можуть визнаватися заставою (реєстр. № 6497 від 25 травня 2017 року)

Комітет з питань правової політики та правосуддя розглянув на своєму засіданні 3 жовтня 2017 року (протокол № 63) на відповідність Конституції України проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо розширення переліку предметів, які можуть визнаватися заставою (реєстр. № 6497 від 25 травня 2017 року) (далі – Законопроект), поданий народним депутатом України Мисиком В.Ю.

Згідно із пояснювальною запискою метою Законопроекту є розширення переліку предметів, які можуть бути внесені в якості застави підозрюваним, обвинуваченим або третіми особами в інтересах підозрюваного або обвинуваченого, доповнивши його цінними паперами, рухомим та нерухомим майном.

Для досягнення зазначеної мети пропонується внести відповідні зміни до статей 170, 182 Кримінального процесуального кодексу України.

Прийняття вказаного Законопроекту, за твердженням автора, дозволить забезпечити дотримання нормативних приписів статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та сприятиме приведенню національного законодавства України до практики Європейського суду з прав людини.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з наступного.

У Конституції України зазначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8). За приписом частини другої статті 19 Конституції України органи

державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до статті 3 Конституції України людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Виключно законами України визначаються, зокрема: права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; судоустрій, судочинство, статус суддів; засади судової експертизи; організація і діяльність прокуратури, нотаріату, органів досудового розслідування, органів і установ виконання покарань; порядок виконання судових рішень; засади організації та діяльності адвокатури (пункти 1, 14 частини першої статті 92 Конституції України).

Конституційний Суд України у своєму Рішенні від 20 березня 2002 року № 4-рп/2002 зазначив, що питання проведення дізнання, досудового слідства у конкретних кримінальних справах є саме такими, що пов'язані зі здійсненням правосуддя у конкретних справах. Ці дії передбачені процесуальним законом і здійснюються лише уповноваженими на це законом посадовими особами і у визначений законом спосіб (абзац шостий пункту 4 мотивувальної частини).

Відповідно до Конституції України кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність; ніхто не може бути заарештований або триматися під вартою інакше як за вмотивованим рішенням суду і тільки на підставах та в порядку, встановлених законом; у разі нагальної необхідності запобігти злочинів чи його перепинити уповноважені на те законом органи можуть застосувати тримання особи під вартою як тимчасовий запобіжний захід, обґрунтованість якого протягом сімдесяти двох годин має бути перевірена судом (частини перша - третя статті 29 Конституції України).

Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду (стаття 62 Конституції України).

Згідно з правовою позицією Конституційного Суду України положення статті 29 Конституції України визначають затримання, арешт і тримання під вартою як примусові заходи, що обмежують право на свободу та на особисту недоторканність особи і можуть застосовуватися тільки на підставах та в порядку, встановлених законом (підпункт 3.2 пункту 3 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010).

Відповідно до частини першої статті 9 Конституції України, чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства України.

Україна є членом Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини. Держави, які ратифікували Конвенцію, взяли на себе зобов'язання згідно зі статтею 1 Конвенції гарантувати кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і свободи, визначені в цій Конвенції.

Зокрема, стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод гарантує право кожного на свободу та особисту недоторканність.

Пунктом 3 цієї статті визначено, що кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту «с» пункту 1 цієї статті, має негайно постати перед суддею чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом

упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитися на судове засідання.

За результатами розгляду заяв про порушення статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод Європейський суд з прав людини доходить висновку, що перед застосуванням тримання особи під вартою (найтяжчого заходу втручання в право на свободу) національний суд обов'язково повинен розглянути можливість застосування менш суворих запобіжних заходів, зокрема й застави, якщо її передбачено національним законом.

Так, зокрема, у рішенні від 20 листопада 2010 року у справі «Мангурас проти Іспанії» (Mangouras v. Spain, скарга № 12050/04, п. 78) Європейський суд з прав людини зазначив, що гарантії передбачені пунктом 3 статті 5 Конвенції покликані забезпечити, зокрема, явку обвинуваченого на судове засідання. Сума застави повинна бути оцінена враховуючи самого обвинуваченого, його активи та його взаємовідносини з особами, які мають забезпечити його безпеку. Іншими словами, розмір застави повинен визначатися тим ступенем довіри (впевненості) при якому перспектива втрати застави, чи дій проти поручителів, у випадку відсутності появи на суді, буде достатнім стримуючим засобом, щоб відбити у особи, щодо якої застосовано заставу, бажання будь-яким чином перешкоджати встановленню істини у кримінальному провадженні.

У зв'язку з цим, слід констатувати, що запропоновані Законопроектом зміни узгоджуються з нормами Конвенції та прецедентною практикою Європейського суду з прав людини.

У Рішенні від 12 лютого 2002 року № 3-рп/2002 Конституційний Суд України зазначив, що Конституція України як головне джерело національної правової системи є також базою поточного законодавства. Вона надає можливість урегулювання певних суспільних відносин на рівні законів, які конкретизують закріплені в Основному Законі положення (абзац перший підпункту 3.1 пункту 3 мотивувальної частини).

Зважаючи на зазначене, а також на те, що Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні, одним із повноважень якого є прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Конституції України), внесення запропонованих проектом Закону змін до чинного законодавства узгоджується з нормами Конституції України.

Враховуючи викладене, Комітет дійшов висновку, що проект Закону про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо розширення переліку предметів, які можуть визнаватися заставою (реєстр. № 6497 від 25 травня 2017 року), поданий народним депутатом України Мисиком В.Ю., не суперечить положенням Конституції України.

Голова Комітету

Р.П. КНЯЗЕВИЧ